

Ὁ Νίτσε περὶ τοῦ Ἀνθελληνισμοῦ

(Ἡ παράπλευρη ἐξαγόρευση γιὰ τὴν ἀνομολόγητη ἐχθροπάθεια)

Τοῦ Ἡλία Β. Οἱ κονόμου,
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ ΕΚΠΑ ,

1.> Ἡ κριτικὴ λειτουργία τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρξε -καὶ παραμένει- διαχρονικὴ. Ἄτομα, κοινωνίες καὶ λαοὶ κρίνουν καὶ κρίνονται, ὥστε νὰ ἀποκτηθῆ σαφεστέρα εἰκόνα τους ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Εἶναι μακρὺς ὁ κατάλογος διασωθέντων ἔργων, περιγραφῆς καὶ κριτικῆς ἀναφορᾶς σὲ ἄλλους λαοὺς τῆς Ἀρχαιότητος, τῶν Μέσων Χρόνων καὶ τῶν Νεωτέρων, ὅπως τῶν χρόνων τῆς Ἑλληνικῆς Παλλιγενεσίας, ποὺ προηγοῦνται τῆς ἐποχῆς τοῦ Φριδερίκου Νίτσε , ἐμβριθοῦς κριτικοῦ τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως τῶν Εὐρωπαίων γιὰ τὶς ἔναντι τῶν Ἑλλήνων θέσεις των.

2.> Ἡ ἐλληνικοῦ ἐνδιαφέροντος ἰδιαιτερότητα τοῦ Νίτσε. Αὐτὴ ἔγκειται στὸ γεγονὸς αὐτὸς ἀναφέρεται, αὐτοκριτικῶς, καὶ εἰς τοὺς ἐπικριτὲς τῶν Ἑλλήνων τοῦ 19^{ου} αἰῶνος. Ἔως τότε, ὁ ὀνομαζόμενος Φιλελληνισμὸς θεωροῦσεν τὸν ἐλληνικὸν πολιτισμὸν ὡς ἄξιον θαυμασμοῦ καὶ μιμήσεως, χωρὶς νὰ συνυπολογίζη καὶ τὸν σύγχρονον ,τότε, ὑπόδουλον ἢ καὶ μόλις ἀπελευθερωθέντα Ἕλληνα. Γι' αὐτοὺς ἦταν ἀναπαυτικὸν τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἀπόγονοι καὶ κληρονόμοι ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ

δὲν ἠδύναντο, λόγω τῆς ἐλλείψεως κρατικῆς ὑποστάσεως , νὰ διεκδικήσουν τὸ δικαίωμα ἀναγνωρίσεως καὶ τιμῆς.

*

3.> Ἡ ἐπικαιρότητα τοῦ θέματος; Ὑπάρχουν τρεῖς, προφανεῖς λόγοι. Ὁ πρῶτος εἶναι ἡ ἐνεστῶσα *οἰκονομική*, οὐσιαστικῶς δὲ *ἠθική* καὶ *ἐθνική* κρίση. Ὁ δεύτερος ἡ ἀναλογία τῆς παρουσίας κρίσεως πρὸς τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν τοῦ 19ου αἰῶνος, δηλαδή τῆς ἐποχῆς τοῦ Χαριλάου Τρικούπη, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐδιδάχθημεν ἐλάχιστα ἕως τίποτε. Ὁ τρίτος εἶναι ἡ ἐνυπάρχουσα *expressis verbis* ἀποκάλυψη *ἀνομολογήτων* δυτικοευρωπαϊκῶν *ἀνθελληνικῶν παθῶν* ὑπὸ τοῦ φιλολόγου καὶ φιλοσόφου, τοῦ 19ου ἐπίσης αἰῶνος, Friedrich Nietzsche.

4.> Ὅλοι αὐτοὶ οἱ λόγοι ,τεκμηριούμενοι, θέτουν θέμα περὶ ὑφισταμένου ἢ καὶ ὑφέρποντος , πρακτικῶς δέ, ἐκφραζομένου, καὶ σήμερον, Ἀνθελληνισμοῦ.

*

5.> Ἡ ἔναρξις τῆς ἀναλύσεως τοῦ θέματος θὰ πρέπει νὰ ἔχει ὡς ἀφετηρίαν τὴν θετικὴν ἀντίληψιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς *παγκοσμίου πολιτισμικοῦ κεκτημένου*, δεδομένου ὅτι ὁ υἱὸς οθετηθεὶς πολιτισμὸς τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ἀποτελεῖ , κατὰ κοινὴν παραδοχὴν, ἓνα ἰδιαίτερα, πολύμορφον , πολύπτυχον καὶ πρωτοπορειακὸν ἐπίτευγμα, τὸ ὁποῖον κατέλαβε καὶ κατέχει τὴν θέσιν τοῦ θεμελιώδους , καὶ ἀνυπερβλήτου εἰς πλεῖστα ὅσα , πολιτισμικοῦ **ὑποδείγματος**.

*

6.> Ὁ ὄρος- καὶ τὸ γεγονός. Ὁ Ἑλληνισμὸς διατυπώνεται εἰς τὴν ἱστορίαν μὲ **τρεῖς** σύνθετες λέξεις μέσω προθέσεων καὶ μὲ **δύο**

παρασύνθετες και άντιτιθέμενες Έννοιες, δηλωτικέ ς καταστάσεων. (Χρησιμοποιώ τόν μέ ν ὄ ρον *πρόθεσις* τόσον ώ ς μέρος τοῦ λόγου τή ς έλληνική ς γραμματική ς, γνωστοῦ ώ ς *προθέσεις*, ὄ σον και πρό ς δή λωσιν τή ς έ νυπαρχού σης έ νεργητική ς ψυχολογική ς δυναμική ς , δηλαδή τοῦ έ νδιάθετου λόγου). Τόν δέ ὄ ρον *κατάστασις* χρησιμοποιώ μέ τή ν έννοια τή ς έγκατεστημένη ς και ένεργοποιημένη ς διὰ λόγου, στάσεω ς , πράξεω ς και παντοειδοῦ ς συμπεριφορῶ ς δυναμική ς.

7.> Άναφέρομαι , συγκεκριμένω ς, εί ς τοῦ ς συνθέτου ς ὄ ρου ς μέ τί ς προθέσεις **έκ** (ή **έξ-**) , ὄ πως στή ν λέξι ν **Έξελληνισμός**, τή ν πρόθεσιν **άντί** (ή **άνθ-**), ὄ πως στή ν λέξι **Άνθελληνισμός**. Άλλά και στή ν πρόθεσιν **άπό** (ή **άφ-**), ὄ πως στή ν λέξι ν **Άφελληνισμός**.

8.> Έπί πλέον, άναφέρομαι σέ καταστάσεις έξωελληνικῶ ν ροπῶ ν και σχέσεων πρό ς τόν Έλληνισμό ν, οί ὄ ποί ε ς διατυπώθηκαν, ώ ς *παρασυνθέματα μέ τί ς λέξεις φίλος* , ὄ πως **Φιλέλλην και Φιλελληνισμός** , και *μίσο ς* , ὄ πως **Μισέλλην** , και **Μισελληνισμός**.

9.> Η λειτουργία έκάστου προαναφερθέντου έννοιολογικοῦ ζεύγου ς σχετίζεται εί τε μέ έποχέ ς κρατική ς και πολιτισμική ς ίσχυροποιήσεω ς τοῦ Έλληνισμοῦ , ὄ πως τὸ ζεῦγο ς , *Φιλελληνισμός, Έξελληνισμός*, ή μέ περιόδου ς έξασθενήσεω ς, ὄ πως ίσχύει για τὸ ζεῦγο ς τῶ ν καταστάσεων , *Άνθελληνισμός, Άφελληνισμός*.

10.> Οί άνωτέρω καταστάσεις συνοδεύουν, κατά τρόπον μοναδικόν , τήν διαχρονικήν έλληνικήν παρουσίαν στόν παγκόσμιον πολιτισμό. Παρόμοια συστάδα σχέσεων τών πολιτισμών, έναντι άλλου πολιτισμοῦ μέ άρχαίαν καταβολήν δέν παρατηρεΐται, ὅσον γνωρίζω.

*

11.> Ὁ ὅρος τῆς άντικειμενικότητας. Ἡ παροῦσα άνάλυσις άποτελεΐ προσπάθειαν προσεγγίσεως καί συνειδητοποιήσεως τῆς παρουσίας τοῦ άνθελληνικοῦ φαινομένου τοῦς αΐ ὠνες 19ον καί έξῆς στήν Δυτικήν Εύρώπην. Τὸ θέμα διὰ λόγους έπιστημονικῆς άντικειμενικότητας προσεγγίζεται άπό τήν έξωθεν Ὀπτικήν, δηλαδή τήν άποκλειστικῶς έξωελληνικήν.

12.> Ἡπαγκόσμια άντίληψις περι τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Αναφέρομαι , συντομώτατα, στήν βασική άφετηρία, στίς θετικές έξωελληνικές τοποθετήσεις, δίκην σημείων παγίας καί παραμονίμου άναφορᾶς στὸ παγκόσμιον έλληνικόν πολιτισμικόν ὑπόδειγμα, ὡς τὸ έλληνικόν πολιτισμικόν κεκτημένον.

13.> Πανταχόθεν καί πάντοτε ὁμολογεΐται ὅτι οί μόνιμες προσλήψεις τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ έκ τοῦ Ἑλληνισμοῦ έντάσσονται σέ ὀκτώ ένότητες, τήν **Γλῶσσαν, τήν Φιλοσοφίαν, τήν Ἐπιστήμην, τήν Τέχνην, τήν Λογοτεχνίαν, τήν Ἱστορίαν, τήν Πολιτικήν καί τόν Ἀθλητισμόν.**

14.> Ἡ γλῶσσα. Εἰς τὰ διδακτικὰ ἐγχειρίδια ἀλλοδαπῶν (κυρίως ἀγγλοσαξονικῶν) Πανεπιστημίων ἐπισημαίνεται ὅτι ἡ πρώτη ἔνδειξις τῆς σημαντικότητος τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ συναχθῆ ἀπὸ τὸν γλωσσικὸν θησαυρὸν, τὸν ὁποῖον παρέλαβε – καὶ διατηρεῖ, ἐπεκτείνων αὐτὸν μέσω γλωσσικῶν νεολογισμῶν -ὁ σύγχρονος κόσμος.

15.> Ὑπογραμμίζεται ἰδιαιτέρως ὅτι ἡ *σπουδαιότητα τῆς γλωσσικῆς προσλήψεως* δὲν ὀφείλεται ἀπλῶς στὸ ἑλληνικὸν λεξιλόγιον, ἀλλὰ *στὸ γεγονὸς τῶν ἐννοιῶν καὶ ἀντιλήψεων*, οἱ ὁποῖες (συν)υἰοθετήθηκαν μὲ τὴν γλῶσσα, ἀπὸ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Ὁμολογεῖται δηλαδή ὅτι οἱ ἐνυπάρχουσες ἔννοιες στίς εὐκαμπτες καὶ λεπτεπίλεπτες ἑλληνικὲς λέξεις ἐνεπλούτισαν τὴν δυτικὴ δια-νοητικότητα.

*

16.> Ἡ φιλοσοφία. Ἡ ἑλληνικὴ σκέψις κυκλοφόρησε εὐρύτατα καὶ ἐλεύθερα, ὀριοθετημένη ἀπὸ καθαρὲς καὶ λογικὲς διάνοιες, ἀδέσμευτες ἀπὸ ἓνα ἐπιβληθὲν δόγμα. Αὐτὸ θεωρεῖται ὅτι ὑπῆρξεν, ἴσως, ὁ *σπουδαιότατος παράγων* ὁ ὁποῖος συνέβαλεν ὥστε νὰ γίνουν οἱ ἀντιλήψεις τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος *ἓνα διαρκές, εὐχρηστον ἐργαλεῖον πολιτισμοῦ*. Ὁμολογεῖται ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀγαποῦσαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἐπεδίωξαν ὡς μονοπάτι γιὰ μιὰ σοφὴ ζωή.

(Παραλείπεται, διὰ λόγους οἰκονομίας χώρου, ἡ ἐνταῦθα ἀναφορὰ στίς λοιπὲς προσλήψεις).

*

17> Ἡ διατυπωθεῖσα, κατὰ καιροῦς, κριτικὴ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἔχει δύο κατευθύνσεις. Ἡ πρώτη καὶ πολυπληθής, περιλαμβάνει πολλοὺς ἐνθουσιώδεις ἱστορικούς, οἱ ὅποιοι ἐξιδανικεύουν τοὺς ἀρχαιοελληνικοὺς θεσμούς καὶ συνήθειες, ἡ δεύτερη, τῶν ἐπικριτῶν, προσάπτει στὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πολιτισμόν, ὡς ὑπόβαθρον σκοτεινῆς, δῆθεν, συνθηκῆς, ὅπως π.χ. τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν. Ὡς σπουδαῖον ἀρνητικὸν τεκμήριον προσάγεται λ.χ. τὸ γεγονός ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐχαρακτήριζαν τοὺς ἐκτὸς Ἑλλάδος ὡς <βαρβάρους>, ὅτι ἦσαν σκληροὶ στίς συμφωνίες καὶ εὐφυεῖς στίς ἐξαπατήσεις, ὅτι εἶχαν προκαταλήψεις καὶ ἦσαν ἐπιρρεπεῖς στὴν προδοσίαν καὶ τὸ ψεῦδος, ἀφοῦ εἶχαν, ἀκόμη, καὶ θεόν, προστάτην τῶν κλεπτῶν καὶ τῶν ψευδολόγων (ἐννοοῦν τὸν Ἑρμῆ).

*

18.> Μία συνοπτικὴ παρέκβασις περὶ τοῦ Φιλελληνισμοῦ μου φαίνεται ἀναγκαία. Ἡ ἀφετηρία τῶν θετικῶν σχέσεων τῶν ἀνατολικῶς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τοὺς Ἕλληνες καὶ τὸν πολιτισμόν τους δύναται νὰ τεκμηριωθῆ, τὸ βραδύτερον, τὸν 4^{ον} αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ. Δείκτην αὐτῆς τῆς σχέσεως ἀποτελεῖ ἡ περίφημη, ἀλλὰ καὶ πλήρως παρανοηθεῖσαν καὶ παραποιηθεῖσαν εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, ἐν Ἑλλάδι, (!) φράσις τοῦ ρητοροδιδασκάλου Ἰσοκράτους (436- 338 π.Χ.)¹. Αὐτὸς διετύπωσεν τὴν ἑλληνικὴν πολιτισμικὴν διείσδυσιν διὰ τῆς φράσεως << Ἕλληνες καλοῦνται οἱ τῆς παιδείσεως τῆς ἡμετέρας μετέχοντες...>> κ.λπ.

19.> Ἕτερον λαμπρὸν δεῖγμα θετικῆς πολιτισμικῆς ἀποδοχῆς, μετὰ ἓνα αἰῶνα περίπου (περὶ τὸ 250 π.Χ.), εἶναι ἡ

¹ Παναγυρικός 50

πραγματοποιηθείσα, αποκλειστικῶς ὑπὸ ἐγκύρων Ἰουδαίων, μεταφράσεις τῆς Π.Διαθήκης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, στὴν Ἀλεξανδρεια τῆς Αἰγύπτου. Κορυφαῖον καὶ μοναδικὸν παγκόσμιον πολιτισμικὸν γεγονὸς συνιστᾷ, ἐπίσης, ἡ πλήρης κατάφασις τοῦ Ἰησοῦ περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμικοῦ ἀγαθοῦ ὡς ὄργανου προβολῆς τοῦ ἔργου του². Καὶ, τέλος, ἡ πλήρης χρηστικὴ ἐπικράτησις τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμικοῦ δεδομένου εἰς τὴν ἀποσαφήνισιν καὶ ἐκδίπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

20.> Τοὺς χρόνους τῶν ἐπιγόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἐκδηλώνεται ὡς ὑψιστον ἐθνικοθησκευτικὸν αἶτημα ἡ ἀπόρριψις τῆς ἑλληνικῆς πολιτισμικῆς ἐπιδράσεως στὸν Ἰουδαϊσμό, ὅπως μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰς ἀρνητικὰς κατευθύνσεις τοῦ Ταλμούδ.

21.> Τὴν ἰδίαν ἐποχὴν, δηλαδὴ τοῦ ἀρχικοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ φιλικὲς σχέσεις τῶν δυτικῶς τῆς Ἑλλάδος πολιτισμῶν εἶναι ἀνύπαρκτες καὶ τὸ ἐπιβλητικὸν πολιτιστικὸ μέγεθος τῆς Ἑλλάδος δυσάρεστον ἢ ἄγνωστον.

22.> *Ἡ ρωμαϊκὴ ρίζα.* Σύμφωνα μὲ τὴν ρωμαϊκὴν πικρὴν παρατήρησιν τοῦ ποιητοῦ Ὁρατίου (Horatius Flaccus Cointus, 65-8 π.Χ.), ὁ ὀπίσθος (εἴκοσι αἰῶνες προηγουμένως, δηλαδὴ ἕνα αἰῶνα περίπου μετὰ τὴν ρωμαϊκὴν κατάληψιν τῆς Ἑλλάδος) ἔγραψεν “Grecia capta, ferrum, agros victorem cepit et artes intulit agrestic Latio.”, (μετ. “*Ἡ Ἑλλάδα κατακτηθεῖσα διὰ τοῦ σιδήρου, ὑπέταξε τὸν*

² Πρβλ. Λ << Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου >>

ἀγροῖκον νικητὴν καὶ εἰσήγαγε τὰς τέχνας εἰς τὸ ἀγροῖκον Λάτιο,")ⁱ

23.> Εἶ ναι, συνεπῶς, προφανές ὅτι ἡ δυτικοευρωπαϊκὴ ἀνθελληνικότητα δὲν ἀποτελεῖ μεταγενέστερη μοναδικότητα, ἔνα unicum, ἀλλὰ ἔχει βαθύτατες ἱστορικὲς ρίζες, συνιστᾷ δηλαδὴ ἔνα δυτικοευρωπαϊκὸν συνεχές, ἔνα continuum europaicum, προηγούμενον χρονικῶς τοῦ Φιλελληνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπόμενον τούτου!

^

24.> *Ὁσκοπὸς τῆς παρούσης ἀναλύσεως.* Εὐρισκόμενοι εἰς τὸ ὕψιστον σημείον πλοκῆς μιᾶς ἐξελισσομένης, νεοελληνικῆς τραγωδίας, ἐντὸς τοῦ ἱστορικοῦ γίνεσθαι τῶν ἀρχῶν τοῦ 21^{ου} αἰῶνος καὶ τῆς τρίτης χιλιετίας μετὰ Χριστόν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀνακτήσεως τῆς ἑλληνικῆς ἀξιοπρεπείας. Ἡ ἐπιδίωξις αὐτῆ ἀπαιτεῖ διερεύνησιν καὶ τοῦ ἔξωθεν προερχομένου στερεοτύπου ἀνθελληνικοῦ ψυχισμοῦ.

*

25.> *ὈΝίτσε.* Ὁ Φριδερίκος Νίτσε προσφέρεται ὡς *αὐτόκλητος* καὶ αὐθεντικὸς δείκτης τῆς ἐπερχομένης καμπῆς τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ κόσμου ἔναντι τῶν Ἑλλήνων. Δύο ἀποσπάσματα περιλαμβανόμενα εἰς τὸ πρῶτον καὶ νεανικὸν ἔργον του, δηλαδὴ τὴν *Γέννησιν τῆς* (θὰ προσέθετα, καὶ τῆς νεοελληνικῆς) *Τραγωδίας*, εἶ ναι ἀποκαλυπτικά.

26.> Τὸ πρῶτον ἀπόσπασμα δημοσιεύθηκε πρὸ 142 ἐτῶν (τὸ 1872), περιέχει δὲ μίαν δημοσίαν καὶ συμπαγῆ

έξομολόγησινⁱⁱ. Είς τήν έκδοσιν ὅμως τῆς <<Γεννήσεως τῆς Τραγωδίας >> προτάσσεται καί μεταγενέστερον κείμενον τοῦ Νίτσε, ἐπιγραφόμενον <<ἀπόπειρα μιᾶς αὐτοκριτικῆς >>, συνταχθὲν 14 ἔτη (1886), μετὰ τὸ πρῶτον. Ἀπὸ αὐτὸ λαμβάνεται τὸ δεύτερον ἀπόσπασμα.

27.> Πρέπει νὰ ὑπομνησθῆ ὅτι ἡ νεοελληνικὴ Τραγωδία τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, ὅπως καὶ ἡ σημερινή, τοῦ 21^{ου}, δὲν παραμένουν ἐνδοελληνικὲς ὑποθέσεις, ἐπειδὴ διαδραματίζονται στὴν παγκόσμια ἱστορικὴ Σκηνήν, ἐκδηλώνονται δηλαδὴ μὲ τὴν συμβολὴν πολλῶν ἄλλων κοινωνιῶν.

28.> Παρενθετικῶς, ἀναλυτικὴν μελέτην περὶ τῆς πρώτης χρεωκοπίας ἐπὶ Χαριλάου Τρικούπη, δημοσιεύθηκε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπὸ τὸν Δημήτριον Πουρνάραν σὲ δύο τόμους 600 περίπου σελίδωνⁱⁱⁱ.

29.> Ἐκ τῆς ἀνωτέρω, πλήρως τεκμηριωμένης μελέτης, ἀνασύρω τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 1 ὑποσημείωσιν τῆς σελ.233 τοῦ δευτέρου τόμου^{iv}, ὅπου γράφονται τὰ ἀκόλουθα: <<... **κατὰ τὸν 'Νέον Ἑλληνικὸν Τύπον τῆς Βιέννης', μικρὰ ναυτικὴ ἐπίδειξις θὰ ἤρκει ὅπως ὑποχρεωθοῦν οἱ Ἕλληνες νὰ τηρήσουν τὰς ὑποχρεώσεις των, ἀλλ' εἶνε ἐλάχιστα πιθανὸν ὅτι ἡ Γερμανικὴ κυβέρνησις θὰ προβῆ εἰς τοιαύτην ἐπέμβασιν >>· << **Ἡτιώτερον μέσον- προσθέτει - θὰ ἦτο ἡ ὀργάνωσις εὐρωπαϊκοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν οἰκονομικῶν ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων Δυνάμεων>>.****

30.> *Ἡ δὲ 'έφημερίς τῆς Κολωνίας', ὑπερβᾶσα ὅλας τὰς συναδέλφους της εἰς πρωσοικὴν ἀμύτητα, συνίστα, ὅπως αἱ Δυνάμεις, ἢ καὶ αὐτὴ ἡ Γερμανία μόνη της, κατάσχουν "τεμάχιον ἑλληνικοῦ ἑδάφους πρὸς ἀσφάλειαν τῶν χρεῶν '>>! Δὲν εἶνε παράδοξον συνεπᾶς ὅτι ὁ Τρικούπης ἀπῆντα εὐθαρσῶς: Μολὼν λαβέ! >>.*

31.> Ὁ ἀνωτέρω δυτικὸς δημοσιογραφικὸς σχολιασμὸς τοῦ 19^{ου} αἰ ὄνος εἶναι σύστοιχος πρὸς τὰ πρόσφατα καταιγιστικὰ καὶ ἀνευλαβῆ δημοσιεύματα τοῦ ἐντύπου καὶ τοῦ ἠλεκτρονικοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ Τύπου. Προεχόντως τοῦ γερμανικοῦ περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων.

32.> *Ἡ ἔναντι τῶν Ἑλλήνων δυτικοευρωπαϊκὴ καμπὴ τοῦ 19^{ου} αἰ ὄνος*. Πέρα τῆς ἀναλυτικῆς ἐσωτερικῆς Ὀπτικῆς, δηλαδὴ τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς διαλεκτικῆς τῆς περιόδου τοῦ Χαριλάου Τρικούπη, ὑφίσταται καὶ ἡ *ἔξωθεν Ὀπτικὴ*, τόσον ἡ προσωπικὴ τοῦ Φρειδ. Νίτσε, ὅσον καὶ τῶν ἀνωνύμων ὑποδηλουμένων. Ἡ ἐπικριτικὴ τῶν Ἑλλήνων Ὀπτικὴ, τὴν ὁποῖαν ἀποκαλύπτει ὁ πρὸς ταύτην ἀντιδιαστελλόμενος Νίτσε, εἶναι συνοπτικὴ καὶ περιεκτικὴ, ἀλλὰ καὶ διαχρονικῶς σημαντικὴ, ἐπειδὴ συμπυκνώνει τὴν ψυχολογικὴν στάσιν τῶν δανειστριῶν τῆς χρεωκοπησάσης Ἑλλάδος χωρῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τοῦ 19^{ου} αἰ ὄνος. Καὶ ὄχι μόνον τότε, δυστυχῶς!

33.> Ἡ ἀναλυτικὴ ἐκδίπλωση τῆς νιτσεϊκῆς ἐξομολογήσεως ὑπογραμμίζει ἐμμέσως τὴν σπουδαιότητά της γιὰ τὴν ὕπαρξιν καὶ

ανάπτυξιν τῆς εἰρηνικῆς συμβιώσεως τῶν λαῶν τῆς σημερινῆς δυτικοευρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, δεδομένου ὅτι διαλαμβάνει, λήγοντος τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, τὴν δυτικοευρωπαϊκὴν ἀντιλήψιν περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτιστικοῦ κεκτημένου. Ἀποκαλύπτει δὲ τὴν πρῶτον μιν, πλειοψηφοῦσαν δε ἀνθελληνικὴν ἀντίληψιν περὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ προαναγγέλει τὴν ἀφετηρίαν τῆς ἀπεκδύσεως τοῦ *Εὐρωπαϊκοῦ Φιλελληνισμοῦ*. Ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ κορυφώθηκε, παρὰ τὴν φιλελληνικὴν ἐκφράσει, διὰ τῶν ἐγκληματικῶν ὀραματισμῶν καὶ πρακτικῶν τοῦ Γ' Ράιχ (Ἀδόλφου Χίτλερ).

*

34.> Ὅπως εἶναι γνωστόν, ὁ Φρειδερίκος Νίτσε γεννήθηκε τὸ 44^{ον} ἔτος τοῦ 19^{ου} αἰῶνος (1844) καὶ ἀπῆλθεν τοῦ βίου μετὰ 56 ἔτη (1900). Ἡ ἐποχὴ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκδηλώθηκε ἡ σπουδαία φιλολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ δημιουργία του, ὑπῆρξεν ταραχώδης, λόγῳ τῶν γαλλογερμανικῶν πολεμικῶν συγκρούσεων (1870-71).

35.> Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ 1870 διὰ τῆς ἐνώσεως τῆς Γερμανίας (Βίσμαρκ) ἐγκαινιάσθηκε εἰς τὴν χώραν αὐτὴν νέα πολιτικὴ καὶ πολιτισμικὴ ἐποχὴ. Εἰς αὐτὸ ἀναφέρεται, πιθανῶς, ὁ Νίτσε ὅταν γράφει ὅτι << **σχεδὸν δὲ κάθε ἐποχὴ καὶ μορφωτικὴ στάθμη ἔπρεπε ..... νὰ ἐπιδιωχθῆ ἢ ἀπελευθέρωσις ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες**>>.

36.> Τὴν ἴδια περίοδον, ἐπικρατοῦσαν στὴν Ἑλλάδα *ἰδιαιτέρως δυσχερεῖς συνθῆκες*. *Ἡ χώρα εἶχεν ἀποκτήσει* προσφάτως (1830), κατόπιν σκληρῶν ἀγώνων ὀκταετοῦς διαρκείας, ἡμιτελῆ κρατικὴν ὑπόστασιν καὶ ἐπάλαιε πρὸς τεράστια *ἐθνικά*^ν, *πολιτικά*, *κοινωνικά* καὶ *συναφῆ προβλήματα ἐπιβιώσεως*.

37.> Ἐπὶ πλέον, ἡ χώρα περιστοιχίζετο καὶ ἐπολιορκεῖτο ἀπὸ τῆς ἀνευλικρινεῖς συμπεριφορῆς τῶν καιροσκοπούντων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἐτοίμων πρὸς ἀρπαγὴν παντὸς δυναμένου νὰ ἀρπαγῇ, ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα καλλιτεχνήματα ἕως τὴν αὐτονομίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἑθνους. Καὶ ὑφίστατο τὴν διαρκῆ χειραγώγησίν του δι' ἐντέχνου διοχετεύσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ τέως δυνάστου εἰς τὴν τράπεζαν τῆς διανομῆς τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας! Εὐρίσκετο εἰς κατάστασιν κηδεμονευομένης χώρας διὰ μέσου ἀλλοδαποῦ ἄρχοντος (Ὄθωνος).

38.> Ἐνα αἰῶνα προηγουμένως (διαρκούσης τῆς Τουρκοκρατίας), ὁ διάσημος γερμανὸς ποιητὴς καὶ διανοούμενος Ἰωάννης Χριστοφόρος Σίλλερ (1759-1805) ἐξεδηλώθη, καταρώμενος (!) τοὺς Ἕλληνας γιὰ τὴν καθολικὴν πρωτοπορείαν τους. Ἐλεγε συχνά: *“Καταραμένε Ἕλληνα, ὅπου κι ἂν γυρίσω τὴν σκέψιν μου, ὅπου κι ἂν στρέψω τὴν ψυχὴν μου, σὲ εὐρίσκω ἐμπρός μου.... Τέχνην λαχταρῶ ποίησιν, θέατρον, ἀρχιτεκτονικὴν, ἐπιστήμην, μαθηματικά, φιλοσοφίαν, ἱατρικὴν, ... Δημοκρατίαν, ἰσονομίαν, ἰσοπολιτείαν ἀναζητῶ ἐσὺ ἐμπρός μου, πρωτοπόρος καὶ ἀνυπέβλητος ”*.^{vi}

39.> Ἐνα αἰῶνα μετὰ τὸν Σίλλερ, ἡ ἑλληνικὴ ποιότητα τοῦ <<πρωτοπόρου καὶ (τοῦ) ἀνυπέβλητου>> ἐπαναφέρεται ἀπὸ τὸν Νίτσε, μέσω ἄλλης, πληρεστέρας καὶ ἐξολογητικῆς συλλογιστικῆς, ἀπὸ τὸν Νίτσε.

*

40.> Ἡ συνθεώρησις ἀρχαίας καὶ νέας τραγωδίας τῶν Ἑλλήνων. Ἡ τυχὸν ἐπισπεύδουσα προκατάληψις ὅτι ὁ Νίτσε, ὡς βαθυστόχαστος φιλόλογος καὶ φιλόσοφος, ἀπασχολεῖται καὶ ἀναφέρεται, ἀποκλειστικῶς, στὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τραγωδίαν, ἀποδεικνύεται ὕστερα ἀπὸ προσεκτικὴν ἀνάλυσιν τοῦ κεφ.15 καὶ ἰδιαιτέρως τῆς ἀποπείρας αυτοκριτικῆς, ἐσφαλμένη.

41.> Ἡ ἑλληνικὴ τραγωδία δὲν ἀπασχολεῖ τὸν Νίτσε μόνον ὡς παρελθόν, ἀλλὰ καὶ ὡς ζωὴ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ παρόντος, δηλαδὴ τοῦ 19^{ου} αἰῶνος! Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἢ προαναφερθεῖσα διατύπωσις << **Σχεδὸν σὲ κάθε ἐποχὴ καὶ μορφωτικῇ στάθμῃ**>>.

*

42.> Ὁ Νίτσε ὑπογραμμίζει τὶς δυτικοευρωπαϊκὰς διαθέσεις ἔναντι τῶν συγχρόνων τοῦ Ἑλλήνων καὶ προσφέρει ἐρμηνεῖαν αὐτῶν τῶν προθέσεων πρὸς τὶς ὁποῖες, ἐμμέσως, ἀλλὰ ἀντιπαρατίθεται σαφῶς, πρὸς ἐκείνους μὲ ἀποκλειστικὰ (ὑπέρ)θετικὰς χαρακτηρισμοὺς τῶν Ἑλλήνων.

43.> Ἐκτιμῶν ὃν Ἑλληνισμὸν, ὑπὸ τὴν ὡς ἄνω Ὀπτικήν, βλέπει ἕνα ἑλληνικὸν συνεχές, τὸ ὁποῖον εἶναι ἰδιαιτέρως δυσάρεστον καὶ ἐξοργιστικὸν γιὰ τοὺς δυτικοευρωπαίους, γεννᾷ δὲ ὀξύτατη ἐχθροπάθεια, συνοδευομένη ἀπὸ ἰδιαιτέρως ἀρνητικὰς προθέσεις καὶ ἐνέργειες.

44.> Οἱ λέξεις-κλειδιά τοῦ Ἀνθελληνισμοῦ. Ὁ μελετητὴς τοῦ 15^{ου} κεφαλαίου τῆς *Γεννήσεως τῆς τραγωδίας* ἀνιχνεύει εὐχερῶς

τὶς ἐπόμενες λέξεις –κλειδιά, ποὺ προσδιορίζουν τὴν ἀντίδρασιν τῶν ὑπονοουμένων χρηστῶν τους.

45.> Αὐτὲς εἶναι: *συκοφαντεία*^{vii}, *καταπιεσμένη ὀργή*^{viii}, *δοχεῖον*^{ix}, *Δυσφορία*^x, *αἰσχρὰ ἔλαττώματα*^{xi}, *δηλητήριον*^{xii}, *φθόνος*^{xiii}, *ἐξάρτησις τῆς τέχνης*.

46.> Εἰς τὰ ἀνωτέρω θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ δύο ἀκόμη ψυχολογικοὶ προσδιορισμοί: <<ἐντροπή καὶ φόβος πρὸ τῶν Ἑλλήνων>>^{xiv}. Ἀπὸ τὴν ἐπιλογήν τῶν λέξεων συνάγεται ἡ ἐπιλογή τῶν ἐννοιῶν. Καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιλογήν τῶν ἐννοιῶν ὀδηγούμεθα εἰς τὴν ἐπιλογήν τῆς διαλεκτικῆς. Καὶ ἀπὸ αὐτὴν εἰς τὸ συμπέρασμα, τὴν ἀπόφασιν καὶ , τελικῶς, εἰς τὴν ἐφαρμοστικὴν πρᾶξιν.

*

Ἡφαινομενολογία τοῦ Ἀνθελληνισμοῦ

47.> Ἡ ἐμπειρία ἐκ τῆς ἐρμηνείας σοβαρῶν κειμένων ἔχει ὀδηγήσει τοὺς Ἑρμηνευτὲς εἰς τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ χρῆσις γνωστῆς ὀρολογίας, δηλωτικῆς συγκεκριμένου θέματος, εἶναι ἀνεξάρτητη καὶ μὴ ἀπαραίτητη, ὅταν ὑπάρχουν τὰ ἐπιμέρους στοιχεῖα ἢ ὁ περιγραφικὸς ὁρισμὸς του.

48.> Ὁ Νίτσε διαπιστώνει , ὡς συνεχιζόμενον ἱστορικὸν δεδομένον καὶ αἴτιον τῆς ἀποστροφῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνες , τὴν << **ἐνδότατην ἐξάρτησιν κάθε τέχνης ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ἀπὸ τὸν Ὀμηρον ἕως τὸν Σωκράτη**>>. Ἡ ἀφετηριακὴ αὐτὴ διαπίστωσις εἶναι ὑποδηλωτικὴ τῆς ἐλληνικῆς πολιτισμικῆς

τελειότητας καὶ πέρα τῆς καλλιτεχνικῆς ἁρμονίας. Ἡ καλλιτεχνικὴ ὠραιότης ὡς μορφή τῆς ἐλληνικῆς δημιουργίας περικλείει τὴν κάθε ἀρετὴ, ἀφοῦ *ἀρετὴ* σημαίνει τελειότητα, ὅπως λ.χ. τῆς γνώσεως , τῆς σοφίας κ. π. ἄ. Ὁ Νίτσε ἀντιλαμβάνεται τὴν ἔννοια τῆς τέχνης μὲ εὐρύτητα, διὰ τοῦτο καὶ διερωτᾶται << **Ἴσως ἡ Τέχνη εἶναι , ἐπίσης, ἕνα ἀναγκαῖον συνημμένον καὶ συμπλήρωμα τῆς ἐπιστήμης;**>> .

49.> Ὁ Νίτσε ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ συνειδητοποίησις τῆς προμνησθείσης ἐξαρτήσεως διεγείρει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀπεξαρτήσεως ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες. Κατὰ λέξιν << ***Σχεδὸν εἰς ἐκάστην ἐποχὴν καὶ εἰς ἐκάστην πολιτισμικὴν στάθμην, ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώξουμε νὰ ἐλευθερωθοῦμε ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες***>>. Ἐννοεῖ , προφανῶς, ἀπὸ τὴν πολιτισμικὴν ἐξάρτησιν, ἐπειδὴ ἡ συνειδητοποίησις αὐτῆς τῆς ἐξαρτήσεως τοὺς προκαλεῖ << ***βαθεῖαν δυσθυμίαν***>>.

50.> Εἶναι ἀξιοσημεῖωτη ἡ φράσις μὲ τὴν ὁποῖαν εἰ σάγει τὴν διαχρονικότητα τῆς ἀποπείρας ἀπεξαρτήσεως, << *σχεδὸν εἰς ἐκάστην ἐποχὴν*>> καὶ <<*σχεδὸν σὲ κάθε πολιτισμικὴν στάθμην*>>. Ἡ φράσις ἐκφράζει τὴν ἀορίστως χρόνου ἐπαναλαμβανομένην συμπεριφορὰν.

51.> *Ἡ ἄρχαιοελληνικὴ ἀναλογία.* Ὁ Νίτσε ἐκτιμᾷ ὅτι ὑφίσταται σχέσις ἀναλογίας τῆς ἀνθελληνικῆς συμπεριφορᾶς τῶν δυτικοευρωπαίων πρὸς τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι καταδίκασαν τὸν Σωκράτη. Γράφει κατὰ λέξιν: <<

ἔπρεπε νὰ συμπεριφερθοῦμε πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνες, ὅπως συμπεριεφέρθησαν οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὸν Σωκράτην>>, δηλαδή καταδικαστικά, ἐνοχλημένοι ἀπὸ τὴν ὑπεροχὴ του.

52.> Ὁ Σωκράτης, ὅπως εἶναι γνωστόν, καταδικάστηκε, ἐπειδὴ, σύμφωνα μὲ τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἦταν ὁ περισσότερο ἐλεύθερος, περισσότερο δίκαιος καὶ περισσότερο σώφρων ἀπὸ κάθε ἄλλον σύγχρονόν του. Κατὰ λέξιν << *μηδένα εἶναι τῶν ἀνθρώπων ἐμοῦ (δηλ. τοῦ Σωκράτους) μήτε ἐλευθεριώτερον μήτε δικαιότερον μήτε σωφρονέστερον >>³.*

53.> Τὸ σύμπλεγμα τῆς ὑστερήσεως. Γράφει, κατὰ λέξιν ὁ Νίτσε: << *ἐπειδὴ ἐνώπιόν τους (ἐννοεῖ τὰ ἐλληνικὰ ἐπιτεύγματα) κάθε προσωπικὸν δημιούργημα (μας), ποὺ ἦταν κατὰ τὸ φαινόμενον πλήρως πρωτότυπον καὶ εἰλικρινῶς ἀξιοθαύμαστον, ἐμφανιζόταν νὰ χάνει αἰφνιδίως χρῶμα καὶ ζωντάνια, καὶ νὰ συρρικνώνεται σὲ ἓνα ἀποτυχημένον ἀντίγραφον, (εἰς) πραγματικὴν καρικατούραν>>, δηλαδή γελοιογραφίαν.*

*

54.> *Οἱ δύο Ὀπτικές (ποιοί, γιὰ ποιὸν καὶ διατί ἀποφασίζουν;). Ψυχολογικὸν πρόβλημα προκαλεῖται λόγω τῆς ὑφισταμένης ἐντάσεως μεταξὺ τῆς ἔλξεως, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἡ τελειότητα τῶν ἐλληνικῶν ἔργων, καὶ τοῦ μίσους, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἡ ἀδυναμία ἐπιτυχοῦς μιμήσεως καὶ ὑπερβάσεως. Τὸ γεγονός αὐτὸ διαμορφώνει ἐντὸς τῆς*

³ Πλάτωνος, Ἀπολογία Σωκράτους, Ξενοφώντος, Ἀπολογία Σωκράτους

έξωελληνικῆς κοινωνίας δύο διαμετρικῶς αντίρροπες Ὀπτικές, μίαν πλειοψηφοῦσαν καὶ μίαν μειοψηφοῦσαν.

Ἡ πλειονοψηφοῦσα Ὀπτική.

55.> Ἡ πλειονοψηφοῦσα ἀντίληψις περὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι σαφέστατα ἀνθελληνική, προβάλλουσα ἐνστάσεις καὶ ἐπικρίσεις κατὰ τῆς τελειότητος τῶν Ἑλλήνων, δηλαδή κατὰ τῶν δημιουργῶν πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον μιμήθηκαν, ἀνεπαρκῶς.

56.> Ἡ καταπιεσμένη ὀργή. Ἡ συνειδητοποίησης τῆς ποιοτικῆς ὑστερήσεως προκαλεῖ ἀρνητικά, δηλαδή ἀνθελληνικά συναισθήματα. Αὐτὰ ἔχουν ὡς συνέπειαν νὰ ἐκδηλώνεται, κατὰ χρονικὰ διαστήματα καὶ εὐκαιρίας δοθείσης, ἡ **καταπιεσμένη ὀργή** κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ μολονότι εἶναι ὀλιγάριθμος, <<τολμᾶ>> νὰ χαρακτηρίζη ἑσασεὶ ὡς <<βαρβαρικόν>> κάθετι ποὺ δὲν δημιουργήθηκε στὸ χῶρο του.

57.> Διερωτῶνται, ἐπίσης, ἀπαξιωτικὰ καὶ ἐξεγείρονται κατὰ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν, προφανῶς συγχρόνων τους Ἑλλήνων τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, νὰ διεκδικοῦν ἰ διαιτερότητα, ὥστε νὰ τυγχάνουν ἰ διαιτέρας ἀντιμετωπίσεως.

58.> Σύμφωνα με τὴν φρασεολογίαν τοῦ Νίτσε: <<Διερωτᾶται κάποιος ‘ ‘ ποιοὶ εἶναι ἐκεῖ νοὶ οἱ ὁποῖοι, ἂν καὶ εἶχαν νὰ ἐπιδείξουν [α] μίαν ἐφήμερην ἰστορικὴν λάμπιν, [β] μόνον γελοῖ ὡς περιορισμένους θεσμούς, [γ] μόνον μίαν ἀμφίβολην ἠθικὴν, καὶ μάλιστα χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἀποκρουστικὰ

πάθη, [δ] ἀπαιτοῦν τιμήν, ἢ ὅποια προσιδιάζει εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν μεταξὺ τῆς μάζας>>.

59.> Ἡ λέξις << ἀπαιτοῦν >> ἀποκαλύπτει τὴν ἀξιοπρεπῆ συμπεριφορὰν τῶν Ἑλλήνων τοῦ 19^{ου} αἰ ὡς, δηλαδὴ εἰς περίοδον χρεωκοπίας!

60.> Εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐνστάσεις διαλαμβάνονται ἀναλυτικῶς τὰ ἐπόμενα:

61.> (α) *Τὸ ἀρνητικὸν πληθυσμικὸν κριτήριον.* Οἱ Ἕλληνες εἶναι ἕνας ἀριθμητικὰ μικρὸς λαός. Ὅπως, ἡ ἑλληνικὴ ἐπικράτεια ἔφθανεν, τότε, ὀλίγον κάτω τοῦ ὄρους Ὀλυμπος. Ἀλλὰ, τὸ ἀντικειμενικὸν γεγονὸς τοῦ μικροῦ ἀριθμητικῶς πληθυσμοῦ λαμβάνεται ὡς μειονέκτημα, μὴ συνδυαζόμενον πρὸς τὸ μεγαλεῖον.

62.> Τῆς σκέψεως αὐτῆς ὑπόκειται ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ ποσότητα ὀρίζει καὶ τὴν ποιότητα, δηλαδὴ τὸ μέγεθος - καὶ κατ' ἀναγωγὴν ὁ ἀριθμὸς - εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ποιοτικὸν κριτήριον. Ἡ ἀντίληψις αὐτὴ ἀπάδει πρὸς τὴν ἀρχαίαν - καὶ ἐλπίζω καὶ τὴν νέαν^{xv} - ἑλληνικὴν σκέψιν.

63.> (β) *Τὸ κριτήριον τῆς ἀκραίας τολμηρότητος.* Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς κατηγορεῖται ὡς δρασύς, ἐπειδὴ ἐτόλμησε νὰ χαρακτηρίσῃ τοὺς ἄλλους καὶ τὰ δημιουργήματά των ὡς πολιτισμικῶς ἀτελεῖ (βάρβαρα). Ἡ ἀρετὴ τῆς τόλμης θεωρεῖται ὡς μειονέκτημα, μολοντὶ ἡ τόλμη ὑπῆρξεν καίριον γνώρισμα τοῦ Ἑλλήνου καὶ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ ὑπέρ τῆς Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος.

64.> (γ) Τὸ κριτήριον τῆς περιορισμένης χρονικῶς πολιτισμικῆς ἀκμῆς. Οἱ ἐπικριτὲς τονίζουν ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶχε περιορισμένην χρονικῶς πολιτισμικὴν λάμψιν· δὲν εἶχε δηλαδὴ συνέχεια πολιτισμικῆς προσφορᾶς. Τὸ κριτήριον ἀνήκει στὰ ποσοτικά, δηλαδὴ τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῆς ἑλληνικῆς προσφορᾶς.

65.> Τὸ λογικὸν σφᾶλμα τῆς ὑποκατάσεως τῆς ποιότητος ἀπὸ τὴν ποσότητα παραθεωρεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι *ἡ βασικῆς σπουδαιότητος πολιτισμικῆ προσφορᾶ ἔχει παραμόνιμη ἀξία*, ὅταν οὐδεὶς κατώρθωσε νὰ τὴν ὑπερβῆ. Καὶ ,κατὰ συνέπειαν, παραμένει ὑπόδειγμα καὶ πολιτισμικὸς κανὼν.

66.> Ἐνα ὑπομνηστικὸν σχόλιον, διακριτικὸν μεταξὺ βασικῶν ἢ θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἐφαρμογῶν τους, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ὑπομνησθῆ εἰς τοὺς μετ' ἐπιστήμης, δῆθεν, σταθμίζοντας τὰ πράγματα. Ἡ ἐξέλιξις τῶν *πρακτικῶν ἐφαρμογῶν* τῶν βασικῶν θεωρητικῶν ἀρχῶν, δὲν καταργεῖ τὴν ἀνυπέβλητην ἀξία αὐτῶν *τῶν ἀρχῶν*. Σύμφωνα μὲ τὸ ἀξίωμα, *ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός*, δὲν ὑστερεῖ πολιτισμικῶς ὁ λαὸς ὁ ὁποῖος ἀνεκάλυψεν τὶς βασικὰς ἀρχάς, οἱ ὁποῖοι ἔγιναν παγκόσμιον κτῆμα καὶ ἀναντικατάστατη βᾶσις ἀνεξαντλήτου ἀριθμοῦ ἐφαρμογῶν. Τὸ ἐπιχείρημα ,περὶ τῆς βραχυχρονίου δῆθεν προσφορᾶς τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, λόγῳ ἀλλεπαλλήλων σκληρῶν περιπετειῶν, δὲν προσέφεραν μεγάλες νέες ἐφαρμογές. Τὸ ἐπιχείρημα τῆς βραχυχρονίου προσφορᾶς χρησιμοποιήθηκε καὶ προσφάτως, ἀπὸ τὰ ἀνθελληνικὰ καὶ στερούμενα γνώσεως καὶ

ἐπιγνώσεως κεντροευρωπαϊκά και βορειοευρωπαϊκά μέσα ἐνημερώσεως.

67.> (δ)Τὸ κριτήριον τῶν ἀτελῶν ἑλληνικῶν θεσμῶν.
Χλεύαζονται ἀπὸ τοὺς ἐπικριτὲς οἱ ἑλληνικοὶ θεσμοὶ , χαρακτηριζόμενοι μάλιστα ὡς περιορισμένοι καὶ γελοῖοι. Ὑποθέτω ὅτι ἡ κριτικὴ ἀναφέρεται εἰς τοὺς θεσμοὺς τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, δηλαδή τοῦ νεοϊδρυθέντος ἑλληνικοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον ἠγωνίζετο νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ ὀθωμανικὸν θεσμικὸν πλαίσιον. (Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης συνέστησεν εἰς τὸν Ὁθωνα νὰ μὴ προχωρήσῃ εἰς βίαιον,δηλαδή ἄμεσον ὀλιστικὸν ἔξευρωπαϊσμόν τοῦ κράτους, ἀλλὰ σὲ σταδιακόν).

68.> Ἡ ἀνωτέρω ἐπίκρισις ἔχει προφανῶς ὡς ὑποκείμενον ὄρον συγκρίσεως τὸ δυτικοευρωπαϊκὸν θεσμικὸν πλαίσιον, τὸ ὁποῖον προβάλλει ἐμμέσως ὡς δῆθεν ὑπερκείμενον καὶ συνεπῶς ἀξιολίμητον! Τὸ κριτήριον αὐτὸ ὑποκρύπτει πιθανῶς τὴν γερμανικὴν πικρίαν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς γερμανικῆς λαβῆς ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, μέσω τοῦ ὀθωνικοῦ συστήματος ἔξουσίας.

69.> (ε)Τὸ κριτήριον τῆς ἑλληνικῆς ἀνηθικότητος. Οἱ Ἕλληνες κατηγοροῦνται ὡς λαός, διεπόμενοι, δῆθεν, ἀπὸ ἀποτρόπαια πάθη, τὰ ὁποῖα δὲν μνημονεύονται. Ἀλλὰ τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστὰ φρικαλέα πάθη τοῦ κρίνοντος λαοῦ ἢ τοῦ συστήματος τῶν ὁμοτρόπων δυτικοευρωπαϊκῶν λαῶν ὑπερβαίνουν εἰς ποσότητα καὶ βαρύτητα τὰ μὴ προσδιοριζόμενα πάθη τοῦ ἐπικρινόμενου λαοῦ. Τὰ ἀορίστως καταγγελλόμενα αὐτοαναίρουνται ἀπὸ τὸν

ἀποκαλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ Νίτσε βορβορώδη ἀνθελληνικὸν ψυχισμόν. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ πρόσφατα δείγματα τοῦ 20^{οῦ} καὶ 21^{οῦ} αἰ ὧνος.

70.> Ὁ Νίτσε διαπιστώνει μὲ ἔμφασιν ὅτι << **Δυστυχῶς, δὲν ὑπῆρξεν κάποιος τόσοσ τυχερός, ὥστε νὰ εὔρη τὴ φιάλην τοῦ κωνείου⁴ μὲ τὸ ὁποῖο θὰ μπορούσε νὰ παραμερίσει μίαν (ἀνθρώπινη) ὄντοτητα αὐτοῦ τοῦ τύπου, ἐπειδὴ κάθε δηλητήριο, ὁ φθόνος, ἡ συκοφαντία καὶ ἡ καταπιεσμένη ὀργὴ ποὺ ἐμπεριεῖχαν [τὰ χρησιμοποιηθέντα μέσα] δὲν ὑπῆρξαν ἐπαρκῆ πρὸς ἐξόντωσιν ἐκείνης τοῦ αὐτοεπαρκοῦς μεγαλείου >> (ἐννοεῖται τῶν Ἑλλήνων).**

71.> Μὲ συνέπεια οἱ ἐπιβουλεύομενοι τοὺς Ἕλληνας νὰ νὰ αἰ σθάνωνται **ἐντροπήν** καὶ **φόβον** ἀπέναντι στοὺς Ἕλληνας! ^{xiv}

Β. Ἡ μειοψηφοῦσα Ὀπτικὴ τοῦ ... ἐνδεχομένου Ἐνός.

72.> Ἡ μειοψηφοῦσα Ὀπτικὴ περὶ τῆς ἐξαιρέτου σπουδαιότητος τῶν Ἑλλήνων, ἐκφράζεται μὲ τοὺς λόγους τοῦ Νίτσε, δεκατέσσερα χρόνια (1886) μετὰ τὸ πρῶτον ἔργον του καὶ ἀποτελεῖ προφανῶς ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐπικρίσεις (βλ. <<ἀπόπειρα μιᾶς αὐτοκριτικῆς>>).

73.> Ἐξακολουθεῖ νὰ χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας μὲ ὑπερθετικοὺς προσδιορισμούς, δηλαδὴ ὡς << **τὸ πιὸ καλοσυγκροτημένον, τὸ πιὸ ὠραῖον, τὸ πιὸ ἀξιοζήλευτον εἶδος ἀνθρώπου μέχρι**

⁴ Βλ. Ἀπολογία Πλ Ξενοφ περὶ τοῦ θανάτου του Σωκράτους

σήμερα , τὸ πιὸ ἰ κανὸν νὰ μᾶς σαγηνεύσει ὑπὲρ τῆς ζωῆς (εἶ ναι) οἱ **Ἕλληνες**>>.

74.> Ὁ ἄνωτέρω προσδιορισμὸς σημαίνει συμπερασματικῶς, ὅτι τὸ *ἑλληνικὸν εἶδος ἀνθρώπου* εἶ ναι, σύμφωνα μὲ τὸν Νίτσε τοῦ 19^{ου} αἰ ὡνος τῆς ἑλληνικῆς οἰ κονομικῆς χρεωκοπίας, <<**ἄριστα συγκροτημένον**>>, δηλαδή *ἄρτιον εἶδος ἀνθρώπων*. Ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν Ἑλλήνων ὡς <<**ἄρτιον εἶδος ἀνθρώπων**>> συμπεριλαμβάνει , ὁ **ὠραῖον**, τὸ **ἀξιαγάπητον**, συνεπῶς ἐλκυστικὸν καὶ ἀξιομίμητον εἶδος ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἕως σήμερα (ἐ νν.19^{ον} αἰ ὡνα), συνιστᾷ δηλαδή **ἓνα συνεχές γεγονός** . Ἀποτελεῖ τὸν **γοητευτικὸν λαὸ** , ποὺ εἶ ναι ἰ κανὸς νὰ **σαγηνεύη ὅλους ὑπὲρ τῆς ζωῆς**, δηλαδή ἐ πενεργεῖ θετικὰ ὑπὲρ τῆς ζωῆς

Ἡτελικὴ ἔκβασις :Τὸ ἀχίλλειον ἄλμα.

75.> Ὁ Νίτσε καταλήγει *σὲ μία προφητικοῦ τύπου πρόβλεψιν :* <<**Εἶναι βέβαιον ὅτι κάπου κάπου** [δηλαδή, *σποραδικά*] **ἐμφανίζεται κάποιος, ποὺ ἀναγνωρίζει τὴν ἀκέραιη ἀλήθεια** [δηλ. *ὀλόκληρη*], **ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι ἡνίοχοι** [δηλ. ἡγέτες] **κάθε ἐπερχομένου** [δηλ. νέου] **πολιτισμοῦ. Καὶ ὅτι τόσον τὰ ἄρματα** [δηλ. τὰ μέσα, ἐργαλεῖα], **ὅσον καὶ τὰ ἄλογα** [δηλαδή οἱ *προωθητικὲς δυνάμεις*] **τοῦ ἐπερχομένου πολιτισμοῦ εἶναι πολὺ χαμηλῆς ποιότητος σὲ σχέση μὲ τοὺς ἡνιόχους** [δηλ. τοὺς Ἕλληνες], **οἱ ὅποιοι ἀθλοῦνται** [δηλ. πειραματίζονται, *τολμοῦν*] **ὀδηγῶντας τὸ ἄρμα** [δηλ. τὸν πολιτισμὸν] **εἰς τὴν ἄβυσσον** [δηλ. τὸν ἀνεξέλεκτο χῶρο, τὸ χάος], **τὴν ὁποῖαν ὑπερβαίνουν μὲ ἀχίλλειον ἄλμα**>>.

76.> Τάδε ἔφη, λοιπὸν ὁ Νίτσε περὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀνθελλήνων.

77.> Ἐμεῖς, οἱ Ἕλληνες συλλογικῶς καὶ οἱ Πολιτικοί μας καὶ ἡ Διπλωματία μας εἰδικῶς, ὀφείλουμε νὰ προσθέσουμε εἰς τὴν ἔξωθεν μαρτυρίαν τοῦ Νίτσε τὴν ἐσωτερικὴν ἱστορικὴν μαρτυρίαν καὶ νὰ συνεκτιμήσουμε τὴν σύγχρονη ἐμπειρίαν τῆς ἕως τώρα συμβιώσεώς μας μὲ τοὺς Δυτικοευρωπαίους. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἢ μετὰ λόγου γνώσεως καὶ ἐπιγνώσεως ἐπιβιωτικὴ πορεία μας

Ἡλίας Β.Οἱ κονόμου,

Ὁμότ. καθηγητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

ⁱ Ἐπιστολές II, 1,156

ⁱⁱ Βλ. κεφάλαιο 15

ⁱⁱⁱ Δημήτρη Πουρνάρα, ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ. Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του. ἐν ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ. ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ἌΡ.4-ΑΘΗΝΑΙ, τόμ. δεύτερος, σελ. 233, ὑποσ. 1.

^{iv}

^v Δ.χ. τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς ἐλληνικότητος τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Ι.Φ. Φαλλμεραϋερ (1790-1861) *Περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων*. [Βλ. Ἐκδόσεις Νεφέλη, 1984]

^{vi} Ταῦτα ἐπανελάμβανε στίς συζητήσεις του μέ τον Γκαϊτε (πηγή <Ἑλληνική> Walter Savage, London, 1847.

^{vii} Στὸ γερμανικὸ κείμενο *Verlaeumdung*

^{viii} Στὸ γερμανικὸ κείμενο *Ingrimm*

^{ix} Στὸ γερμανικὸ κείμενο *Ingrimm*

^x Στὰ *Missmute*

^{xi} Στὸ γερμανικὸ κείμενο *haessliche Lastern*

^{xii} Στὸ γερμανικὸ κείμενο *gift*

^{xiii} Στὸ γερμανικὸ κείμενο *Neid*

---

^{xiv} Στὸ γερμανικὸ κείμενο *schaemt und fuerchtet man sich von den Griechen*.

Βλέπε τὸ σπουδαῖο ἔργο τοῦ Δημ.Πουρνάρα, Χαρίλαος Τρικούπης, τόμοι 2 (ἄνευ ἔτους ἐκδόσεως), τόμ 2 σελ 233, ὑπος. 1